

Sygn. akt III UK 358/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania R. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego
kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 15 maja 2017 r. oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. z dnia 21 grudnia 2016 r. w ten sposób, że przyznał

R.K. prawo do emerytury od dnia 7 września 2016 r. Podstawą orzeczenia było ustalenie, że ubezpieczony wykazał ponadpiętnastoletni staż pracy w warunkach szczególnych przy spełnieniu pozostałych wymagań art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43; dalej „rozporządzenie”).

Ubezpieczony nie przedłożył świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach, natomiast twierdził, że wykonywał przez 15 lat i 7 miesięcy pracę murarza piecowego w C. w O. , co stanowi odpowiednik prac wymienionych w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. - wykazie A w dziale V pod poz. 11, tj. prac przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych. Wcześniej przez rok i 10 miesięcy pracował w O. w O. jako monter rurociągów przemysłowych, wykonując prace wymienione w dziale V pod pkt 1 rozporządzenia, czyli przy robotach wodnokanalizacyjnych oraz budowie rurociągów w głębokich wykopach. Sąd Okręgowy ustalił na podstawie szczątkowych dokumentów zatrudnienia, że ubezpieczony jako monter rurociągów przemysłowych nie wykonywał pracy w głębokich wykopach, a na podstawie zeznań świadków, że jako murarz piecowy wykonywał remonty i wymurówkę wózków do pieców tunelowych w cegielniach przemysłowych. Murował podesty na wózkach przez nakładanie 50-centymetrowej warstwy ogniotrwałej masy ubijanej młotami pneumatycznymi w styczności z piecem wytwarzającym kilkusetstopniową temperaturę. Oceniał, że nie była to praca wymieniona w dziale V pod poz. 11 rozporządzenia, ubezpieczony bowiem nie pracował w ciągu produkcyjnym przy wytwarzaniu cegieł, lecz ze względu na to, że polegała ona na świadczeniu prac budowlano-remontowych na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie, zakwalifikował pracę ubezpieczonego jako murarza piecowego do działu XIV pod poz. 24 załącznika do rozporządzenia. Po wyłączeniu jednak okresów służby wojskowej, niewykonywania pracy po jej odbyciu, zmiany stanowiska pracy oraz urlopu bezpłatnego i delegacji do B. w K. , wyliczył staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych na 14

lat, 10 miesięcy i 12 dni, a więc okres niewystarczający do ustalenia prawa do emerytury.

W apelacji ubezpieczony utrzymywał, że praca na delegacji do Białorusi, polegająca na budowie nowego pieca tunelowego obok pieca pracującego, powinna być zaliczona jako wymieniona w dziale XIV pod poz. 18 wykazu. Zwrócił uwagę, że przy tych pracach wykorzystywane były młoty pneumatyczne, a więc praca polegała na obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub uderowych.

Sąd Apelacyjny przyjął, że spór ogniskował się wokół oceny i sposobu kwalifikacji pracy ubezpieczonego w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września 1990 r. w B. w K. oraz w okresie od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 31 lipca 1977 r. w O. . Stwierdził, że Sąd pierwszej instancji wyprowadził nieuzasadnione wnioski z dokonanych ustaleń, a w konsekwencji wadliwie zastosował prawo materialne. Uznał za pewne, że ubezpieczony „wylegitymował się świadectwami pracy w szczególnych warunkach przez okres 14 lat, 10 miesięcy i 12 dni”, a po uzupełnieniu ustaleń na podstawie przesłuchania ubezpieczonego, przyjął, iż także w okresie zatrudnienia na budowie eksportowej prowadzonej przez Przedsiębiorstwo B. od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września 1990 r. świadczył stale i w pełnym wymiarze pracę ujętą w wykazie A w dziale V - budownictwo i przemysł materiałów budowlanych, w którym pod poz. 11 przewidziano prace przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych. Pracę tę zakwalifikował jako pracę w bezpośrednim sąsiedztwie procesu technologicznego, którego efektem końcowym były wyroby ogniotrwałe.

Rozważając charakter pracy ubezpieczonego jako monteru rurociągów przemysłowych, Sąd drugiej instancji wytknął Sądowi pierwszej instancji „nadinterpretację” przepisów rozporządzenia przez przypisanie robotom wodno-kanalizacyjnym wyłącznej kategorii prac w głębokich wykopach, podczas gdy w ujęciu poz. 1 działu V wykazu A chodzi o ogół prac wodno-kanalizacyjnych towarzyszących budowaniu rurociągów w głębokich wykopach. Stosując taką wykładnię rozstrzygnął, że skoro wraz z innymi pracownikami ubezpieczony obsługiwał dźwig umieszczający w wykopach rury 6-metrowe o średnicy 2-3 m, które były tam spawane przez spawaczy, to wykonywał w warunkach szczególnych prace wymienione pod poz. 1 działu V wykazu A. Dotyczy to okresu od dnia 1 lipca

1974 r. do dnia 31 lipca 1977 r., który z nadmiarem uzupełnia 15-letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną opartą na podstawie naruszenia przepisów postępowania przez niezastosowanie art. 385 k.p.c., „mimo że apelacja ubezpieczonego była w całości bezzasadna”, oraz art. 227 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez oparcie wyroku na nieprawdziwym stwierdzeniu, że ubezpieczony wylegitymował się świadectwami pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 12 dni bez wykazania, które okresy i u którego pracodawcy na to się składały. Zarzucił też obrazę art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewskazanie, na których dokumentach lub dowodach oparto ustalenia co do charakteru pracy ubezpieczonego (poza okresem od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września 1990 r.).

W podstawie kasacyjnej obejmującej prawo materialne skarżący wytknął naruszenie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach i § 2 i § 4 ust. 1 rozporządzenia w związku z działem V, poz. 11, wykazu A stanowiącego jego załącznik, przez błędną identyfikację prac piecowego przy stawianiu pieca tunelowego z materiału ogniotrwałego oraz przy murowaniu wózków służących do załadunku wsadu z pracami wymienionymi w tym przepisie, tj. pracami przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych. Twierdził, że prace przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych obejmują proces wytwarzania wypalanych materiałów ogniotrwałych, który zaczyna się od przygotowania surowców. „Surowce o odpowiedniej frakcji, poniżej 2,8 mm mieszane są z różnymi dodatkami spajającymi. W przypadku materiałów formowanych, z tak przygotowanej masy formuje się kształtki, które następnie są suszone i wypalane w temperaturze około 1600°C”. W zarządzeniu Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, jako stanowiska pracy, na których wykonywane są prace przy produkcji materiałów ogniotrwałych i wyrobów ceramicznych wskazano prace zestawiacza surowców i mieszanek, młynowego

surowców mineralnych, formowacza, operatora urządzeń formujących, operatora urządzeń obróbczych, wypalacza oraz robotnika w przemyśle materiałów budowlanych wykonującego stale prace pomocnicze lub inne przy produkcji wyrobów ceramicznych lub materiałów ogniotrwałych”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję oraz postępowanie kasacyjne.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie skargi z zasądzeniem od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej zostały postawione w celu zakwestionowania zaliczenia przez Sąd drugiej instancji okresu pracy ubezpieczonego przy remontach uszkodzonych lub wymurówkach nowych wózków używanych do załadunku wyrobów do pieca tunelowego stwierdzeniem, że nie była to praca wymieniona pod poz. 11 działu V wykazu A prac wykonywanych w warunkach szczególnych czyli praca przy produkcji materiałów ogniotrwałych lub wyrobów ceramicznych. Skoro tak, to mogą one dotyczyć wyłącznie okresu pracy ubezpieczonego na budowie eksportowej prowadzonej przez Przedsiębiorstwo B. w K. w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września 1990 r., ten tylko bowiem okres Sąd Apelacyjny uznał za okres pracy w warunkach szczególnych świadczonej stale i w pełnym wymiarze. Pozostały okres pracy ubezpieczonego w charakterze murarza piecowego, jaką wykonywał w C. w O. przez 14 lat, 10 miesięcy i 12 dni, został przez Sądy zakwalifikowany na podstawie poz. 24 działu IV wykazu A ze względu na wykonywanie prac budowlano-remontowych na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie. Bezprzedmiotowe jest zatem jego kwestionowanie na podstawie zarzutu błędnej wykładni poz. 11 działu V wykazu A, gdy nie odniesiono się do przyporządkowania tych prac pod poz. 24 działu XIV wykazu A.

W skardze kasacyjnej nie ustosunkowano się w ogóle do tego, że ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych określonych w wykazie A, dziale V pod poz. 1, czyli roboty wodno-kanalizacyjne oraz polegające na budowie rurociągów w głębokich wykopach w okresie od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 31 lipca 1977 r. Także zatem w związku z tym wiążące jest ustalenie Sądu drugiej instancji dotyczące wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach przez okres przekraczający wymagany w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia. Ustalenie to nie zostało przez skarżącego podważone również na podstawie naruszenia przepisów postępowania, gdyż podniesione zarzuty nie dotyczyły naruszenia takich przepisów, których naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1996 r., III CKN 14/96, OSP 1997 nr 3, poz. 65). Dotyczy to w szczególności zarzutu obrazy art. 328 § 2 k.p.c., który nie dotyczy uchybień mających albo przynajmniej mogących mieć wpływ na wynik sprawy. W szczególności dotyczy to wytknięcia trudności „w ocenie toku wyводу, który doprowadził do wydania wyroku przyznającego ubezpieczonemu prawo do emerytury”, w którym chodzi nie o tok wyводу, lecz o weryfikację dokumentów i dowodów, na których Sąd drugiej instancji oparł swoje ustalenia w zakresie charakteru pracy ubezpieczonego w zakwestionowanych okresach. Skarżący identyfikował wynik sprawy z oceną dowodu z zeznań ubezpieczonego złożonych w charakterze strony, której istotność jest oczywista, lecz pozostaje poza kontrolą kasacyjną (por. art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ostatecznie braki uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji zakwestionowane zarzutem naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie uzasadniały uwzględnienia skargi kasacyjnej.

Krytyka przez skarżącego niezastosowania art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. wywodzi się z takich samych podstaw, przy czym niejasne jest powiązanie treści tego przepisu ze stwierdzeniem skarżącego o nieprawdziwości wypowiedzi, że ubezpieczony wylegitymował się świadectwami pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 12 dni oraz z powtórzeniem zarzutu niewykazania, które okresy i u którego pracodawcy składały się na wskazany okres.

Nie zarzucono innego naruszenia przepisów postępowania, które mogłoby mieć wpływ na wynik sprawy, zatem bezprzedmiotowe jest kwestionowanie ustaleń

w zakresie charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w C. i w O. , w związku z czym nie ma uzasadnienia zarzut naruszenia art. 385 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji ubezpieczonego, gdyż nie okazała się „w całości bezzasadna”.

Z tych przyczyn oddalono skargę kasacyjną jako niezasadną (art. 398¹⁴ k.p.c.), o kosztach postępowania orzekając na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.